

အသုံးချကျင့်လမ်း မြတ်ပဋ္ဌာန်း

၏ ပိဋကသုံးပုံ နှင့် ဒေသနာသုံးရပ် ၏

- ၁။ ဝိနယပိဋက = “ရှောင်ကြဉ်ဘွယ် အပြစ်များ” နှင့် “လိုက်နာဘွယ် ကျင့်ဝတ်” တို့ကို အာဏာစက်ဖြင့် တိကျစွာ သတ်မှတ်ဟောကြားတော်မူခဲ့သောကြောင့် **အာဏာဒေသနာ**။
- ၂။ သုတ္တန်ပိဋက = သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား “စရိုက်” နှင့် “အသိဉာဏ်” အားလျော်စွာ အဓိပ္ပါယ်သဘောကို ထင်မြင်နားလည်စေနိုင်သော ဝေါဟာရ ပရိယာယ်ဖြင့် တရားတော်များကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သောကြောင့် **ဝေါဟာရဒေသနာ**။
- ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = သတ္တဝါတို့၏ စရိုက်ကို မထောက်ဘဲ စစ်မှန်သော “ပရမတ္ထသဘော” တို့ကို ကျယ်ဝန်းပြည့်စုံစွာ ဟောကြားတော်မူခဲ့သောကြောင့် **ပရမတ္ထဒေသနာ**။

၏ ပိဋကသုံးပုံ နှင့် သာသနာသုံးရပ် ၏

- ၁။ ဝိနယပိဋက = ဝိနည်းစည်းကမ်းတို့ကို ကျူးလွန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အမှုနှင့် လျော်စွာ အပြစ်ကို ပြ၍ ဆုံးမတော်မူသောကြောင့် **ယထာပရာဓ သာသနာ**။
- ၂။ သုတ္တန်ပိဋက = သတ္တဝါတို့၏ စရိုက်နှင့် ကိုက်ညီအောင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် ဆုံးမလမ်းညွှန်တော်မူသောကြောင့် **ယထာနုလောမ သာသနာ**။
- ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = ရုပ်နာမ်သဘာဝတရားတို့၏ အစုအပုံကို ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ စသည်ဖြင့် စွဲလမ်းနေကြသော သတ္တဝါတို့အား ရုပ်နာမ်သဘာဝတရားကို သိမြင်စေရန် ဆုံးမတော်မူခဲ့သောကြောင့် **ယထာဓမ္မ သာသနာ**။

စာ ပိဋကသုံးပုံ နှင့် ကထာသုံးမျိုး ၏

၁။ ဝိနယပိဋက = ကြီးသောအပြစ်များ နှင့် သေးသောအပြစ်များ ကို မကျူးလွန်မိအောင် စောင့်ထိန်းနည်းများကို ပညတ်သတ်မှတ်တော်မူခဲ့သောကြောင့် **သံဝရာသံဝရကထာ။**

၂။ သုတ္တန်ပိဋက = ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးတို့၏ သန္တာန်၌ အယူအမြင်မှားသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)ပါး တို့ကို ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းတို့ကို အများဆုံး ဟောပြောထား သောကြောင့် **ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကထာ။**

၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = “နာမ်” နှင့် “ရုပ်” သဘာဝများကို ခွဲခြားသိမြင်ရန် နည်းအမျိုးမျိုးကို ဟောထားသောကြောင့် **နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာ။**

စာ ပိဋကသုံးပုံ နှင့် သိက္ခာသုံးပါး ၏

၁။ ဝိနယပိဋက = ဝါရိတ္တသီလ, စာရိတ္တသီလ တို့ကို အထူးပြု၍ ဟောကြားထား သောကြောင့် **အဓိသီလ သိက္ခာ။**

၂။ သုတ္တန်ပိဋက = စိတ်တည်ငြိမ်မှု ရရှိစေသည့် အကျင့်ကို အထူးပြု၍ ဟောကြားထား သောကြောင့် **အဓိစိတ္တ(သမာဓိ) သိက္ခာ။**

၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = ပညာအကျင့်ကို အထူးပြု၍ ဟောကြားထားသောကြောင့် **အဓိပညာ သိက္ခာ။**

အ ပိဋကသုံးပုံ နှင့် ပဟာန်သုံးမျိုး ၏

- ၁။ ဝိနယပိဋက = ကိုယ်, နှုတ် ကျူးလွန်မှု "ကာယကံ", "ဝစီကံ" များ ပယ်နည်းကို ပဓာနထား၍ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့် **ဝီတိက္ကမပဟာန်**။
- ၂။ သုတ္တန်ပိဋက = ကိလေသာတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်း "မနောကံ" ပယ်နည်းကို ဟောကြားတော်မူသောကြောင့် **ပရိယုဋ္ဌာနပဟာန်**။
- ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = ပညာဘာဝနာဖြင့် "အနုသယကိလေသာ"တို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပတ်သတ်နည်းကို ပြည့်စုံစွာ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့် **အနုသယပဟာန်**။

တနည်း...

- ၁။ ဝိနယပိဋက = ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ပယ်ထားသောကြောင့် **တဒင်္ဂပဟာန်**။
- ၂။ သုတ္တန်ပိဋက = ရူပ, အရူပကုသိုလ် (သမာဓိ) တို့ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အချိန်ကြာမြင့်စွာ ပယ်ခွါထားသောကြောင့် **ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်**။
- ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = မဂ်ကုသိုလ်စိတ်တို့ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ထားသောကြောင့် **သမုဇ္ဈေဒပဟာန်**။

တနည်း...

- ၁။ ဝိနယပိဋက = "ကာယဒုစရိုက်", "ဝစီဒုစရိုက်" များ ပယ်နည်းကို ဟောကြားတော်မူသည်။
- ၂။ သုတ္တန်ပိဋက = "တဏှာ" ပယ်နည်းကို ဟောကြားတော်မူသည်။
- ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက = "ဒိဋ္ဌိ" ပယ်နည်းကို ဟောကြားတော်မူသည်။

နာ အဘိဓမ္မာပိဋကတော်၏ နက်နဲခြင်း လေးပါး ၏

- ၁။ ဓမ္မဂမ္ဘီရ = ပါဠိ ဝေါဟာရ စကားလုံး အသုံးအနှုန်း၏ နက်နဲခြင်း။
- ၂။ အတ္ထဂမ္ဘီရ = အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘော၏ နက်နဲခြင်း။
- ၃။ ဒေသနာဂမ္ဘီရ = ဟောကြားပုံ အစီအစဉ်၏ နက်နဲခြင်း။
- ၄။ ပဋိဝေဓဂမ္ဘီရ = အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောတို့ကို သိနိုင်သော ဉာဏ်၏ နက်နဲခြင်း။

နာ သာဂရ = ပင်လယ်လေးမျိုး ၏

- ၁။ သံသာရသာဂရ = သံသရာပင်လယ်။
 ဗျ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် တို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပျက်နေမှု သံသရာကို ကမ်းမမြင် လမ်းမမြင်နိုင်သည့် ပင်လယ်။
- ၂။ ဇလသာဂရ = ရေပင်လယ်။
 ဗျ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့်၎င်း၊ အနက်အစောက် အားဖြင့်၎င်း ယူဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ရှိသော မဟာသမုဒ္ဒရာ။
- ၃။ နယသာဂရ = နည်းပင်လယ်။
 ဗျ ပိဋကသုံးပုံသည် အမျိုးမျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ဟောကြားထားသည် ဖြစ်၍ နက်နဲကျယ်ဝန်းလှသဖြင့် နည်းပင်လယ်၊ အထူးသဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲကျယ်ဝန်းပုံမှာ ပိုထင်ရှားသည်။
- ၄။ ဉာဏသာဂရ = သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်။

နာ အဘိဓမ္မာ (၇)ကျမ်း (၁၂)အုပ် လေ

- ၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ = ကုသိုလ်တရား, အကုသိုလ်တရား, အဗျာကတ တရားတို့ကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသော ကျမ်းဖြစ်သည်။
 - ↳ တိက် (၃-ခု အစုံ) ဒုက် (၂-ခု အစုံ) တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အကျဉ်းပေါင်းရုံးမှုကို ရည်ရွယ်၍သာ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။
 - ↳ (တစ်အုပ်) (၁၂-ရက်)

- ၂။ ဝိဘင်း = ခန္ဓာ စသော တရားတို့ကို သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း၊ အမေးအဖြေနည်း တို့ဖြင့် အကျယ်ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူသော ကျမ်းဖြစ်သည်။
 - ↳ "ခန္ဓဝိဘင်း" စသည်ဖြင့် (၁၈)ပိုင်း ခွဲကာ ဝေဖန်ဟောကြားထားသဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းထက် ပိုကျယ်သည်။ (တစ်အုပ်) (၁၂-ရက်)

- ၃။ ဓာတုကထာ = တရားအားလုံးကို ဓာတ်သဘော အနေအားဖြင့် ထားပြီး ဟောတော်မူသည်။ (၆-ရက်)

- ၄။ ပုဂ္ဂလပညတ် = မိမိတို့သန္တာန်၌ရှိသော ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် စသည့် အနက်သဘော တို့ကို ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ သိနားလည်စေရန် ပညတ်ထားမှု ဖြစ်သည်။
 - ↳ "ခန္ဓ ပညတ်", "အာယတန ပညတ်", "ဓာတု ပညတ်", "သစ္စ ပညတ်", "ဣန္ဒြိယ ပညတ်" ဟူသော **သဘာဝပညတ် ငါးမျိုး**
 - ↳ "ပုဂ္ဂလပညတ်" ဟူသော အသဘာဝ ပညတ်ဟူသော **အသဘာဝပညတ်**
 - ပညတ် ခြောက်မျိုးကို ဟောကြားတော်မူသည်။

☞ “သဘာဝပညတ် ငါးမျိုး”သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၍
ဝိဇ္ဇမာနပညတ်

☞ “အသဘာဝပညတ်”ကား ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၍
အဝိဇ္ဇမာနပညတ်

..... ပရမတ္ထသဘာဝတရားတို့ကို အခြေခံ၍ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမျိုးအစား၊
အဆင့်အတန်း၊ အခြေအနေ စသည်တို့ကို ဝေဖန်ဟောကြားထားသည်။
(၇-ရက်)

☛ “ဓာတုကထာကျမ်း” နှင့် “ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း” တို့သည် (တစ်အုပ်)

၅။ ကထာဝတ္ထု = ဘုရားရှင် အလိုတော်နှင့်အညီ အမှန်ကိုသာ ယူဆပြောဆိုလေ့ရှိသူ
“သကဝါဒီ” တို့၏ အယူကို ဖော်ပြသည့် သုတ်ပေါင်း ငါးရာ၊
ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ ပြင်ပဖြစ်သည့် အယူမျိုးကို ယူဆပြောဆိုလေ့ရှိသူ
“ပရဝါဒီ”တို့၏ အယူကို ဖော်ပြသည့် သုတ်ပေါင်း ငါးရာ၊
..... ပေါင်း သုတ်ပေါင်း တစ်ထောင် တို့ကို ဟောကြားထားသည်။
(တစ်အုပ်) (၈-ရက်)

၆။ ယမိုက် = အနုလုံ၊ ပဋိလုံ အားဖြင့်၎င်း၊ ပုစ္ဆ၊ ဝိသဇ္ဇနာ အားဖြင့်၎င်း၊ သန္နိဋ္ဌာန်၊
သံသယ အားဖြင့်၎င်း အစုံလိုက် ဟောကြားအပ်သော ကျမ်းဖြစ်သည်။

☞ မူလ၊ ခန္ဓ၊ အာယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ သင်္ခါရ၊ အနုသယ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ၊
ဣန္ဒြိယ အားဖြင့် ယမိုက် (၁၀) ပါး တို့ကို ခွဲခြား၍
ဟောကြားတော်မူသည်။ (သုံးအုပ်) (၂၀-ရက်)

၇။ ပဋ္ဌာန်း = အကြောင်းအမျိုးမျိုးကို ရှင်းလင်းဟောကြားတော်မူသည်။
(ငါးအုပ်) (၂၅-ရက်)

~~~~~  
 **အကျယ်ဝန်းဆုံးသော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး**   
 ~~~~~

“ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး”၌...

၁။ ဓမ္မအနုလောမ၊ ဓမ္မပစ္စနိယ၊

ဓမ္မအနုလောမပစ္စနိယ၊ ဓမ္မပစ္စနိယာနုလောမ

..... ဟု အပိုင်းကြီးလေးမျိုးကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသည်။

၂။ ထို အပိုင်းကြီး လေးခုအသီးသီး၌ ...

↳ တိကပဋ္ဌာန်း (၂၂-ခု ရှိသည်)၊

↳ ဒုကပဋ္ဌာန်း (၁၀၀-ရှိသည်)၊

↳ ဒုကတိကပဋ္ဌာန်း၊

↳ တိကဒုကပဋ္ဌာန်း၊

↳ တိကတိကပဋ္ဌာန်း၊

↳ ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်း

..... ဟု ခြောက်မျိုး ထပ်မံ ပိုင်းခြားထားသဖြင့် စုစုပေါင်း ပဋ္ဌာန်း (၂၄) ကျမ်း ရှိသည်။

✦ (၂၄) ပါးသော ကျမ်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ဆရာကြီးတို့သည် သမန္တပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး = ထက်ဝန်းကျင် အလုံးစုံပြည့်စုံသောကျမ်းကြီး ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။

၃။ ယင်း (၂၄) ပါးသော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းများ အသီးသီး၌

↳ ပဋိစ္စဝါရ၊

↳ သဟဇာတဝါရ၊

↳ ပစ္စယဝါရ၊

↳ နိဿယဝါရ၊

↳ သံသဋ္ဌဝါရ၊

↳ သမ္ပယုတ္တဝါရ၊

↳ ပဉ္စာဝါရ

..... ဟု မဟာဝါရကြီး (၇)ပါးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်။

၄။ ထို မဟာဝါရကြီး (၇)ပါးတို့တွင် တစ်ခုတစ်ခုစီ၌ “ပုစ္ဆာဝါရ”စသော ဝါရငယ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားထားပြန်သည်။

၅။ ယင်းဝါရငယ်လေးခု အသီးသီး၌... ပစ္စယာနုလောမ စသော နည်းလေးပါးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဟောကြားတော်မူသည်။

အဆုံးမရှိသောနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဟောကြားအပ်သည့်ကျမ်းကြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဋီကာဆရာကြီးတို့သည် အနန္တနယပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး = အဆုံးမရှိသောနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ထက်ဝန်းကျင် အလုံးစုံ ကျယ်ဝန်းပြည့်စုံသောကျမ်းကြီး ဟုခေါ်ကြသည်။

နာ ပထမဦးဆုံး ပျောက်ကွယ်မည့်ကျမ်းကြီး လေ

ပရိယတ္တိသာသနာတော်ကြီး ပျောက်ကွယ်ချိန်ရောက်လျှင်.....

- ရှေးဦးစွာ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး ပျောက်ကွယ်လိမ့်မည်။
- ထိုနောက်တွင် ကျန်အဘိဓမ္မာခြောက်ကျမ်းတို့ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပျောက်ကွယ်လိမ့်မည်။
- ထိုနောက်တွင် သုတ္တန်ပိဋက ပျောက်ကွယ်လိမ့်မည်။
 - ↳ ယင်း ပိဋက တွင် အစဆုံးဖြစ်သော ဒီဃနိကာယ်မှစ၍ နိကာယ်ငါးရပ် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပျောက်ကွယ်လိမ့်မည်။
- နောက်ဆုံးတွင် ဝိနယပိဋက ပျောက်ကွယ်လိမ့်မည်။

နာ အဘိဓမ္မတ္တသင်္ဂဟ လေ

အဘိဓမ္မတ္တ	✻	စိတ် (၈၉) ၊ စေတသိက် (၅၂) ၊ ရုပ် (၂၈) ၊ နိဗ္ဗာန် ၊ ပညတ်	= ပေါင်း (၅) ပါး
ပရမတ္တ	✻	စိတ် ၊ စေတသိက် ၊ ရုပ် ၊ နိဗ္ဗာန်	= ပေါင်း (၄) ပါး

နာ သဗ္ဗညုဉာဏ်တော် အစွမ်း (၃) ပါး လေ

- ၁။ သိရန်မှန်ကန်၊ မကျန်ရအောင်၊ လုံးဝစုံလင်၊ အကုန်မြင်၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်တော် အစွမ်းတည်း။
- ၂။ သိသည့်တရား၊ များအပြား၌၊ ဟောထားစဖွယ်၊ နည်းသွယ်သွယ်ကို၊ ခြယ်လှယ်စုံလင်၊ အကုန်မြင်၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်တော်အစွမ်းတည်း။
- ၃။ ကျွတ်ထိုက်ကြပေ၊ များဝေနေ၏၊ ဣန္ဒြေစရိုက်၊ သူ့အကြိုက်ကို၊ နှိုက်ချွတ်စုံလင်၊ အကုန်မြင်၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်တော် အစွမ်းတည်း။

ဉာဏ်တော်စွမ်းပကား၊ ဤသုံးပါးကြောင့်၊ အများဝေနေ၊ ကျွတ်လွတ်စေဖို့၊
မနေမနား၊ သက်တော်အားဖြင့်၊ ကြီးမားလေဘိ၊ ရှစ်ဆယ်ပြည့်၍၊
ပရိနိဗ္ဗာန်၊ စံသည့်တိုင်အောင်၊ သယ်ယူဆောင်၊ ဘုန်းခေါင် ငါတို့ဘုရားတည်း။

အ ပဋ္ဌာန = ပ + ဌာန လ

ပ = အမျိုးမျိုး

ဌာန = အကြောင်းတရား

အကြောင်းတရားအမျိုးမျိုးကို ရှင်းလင်းဟောပြောသော ဒေသနာတော်ကို “ပဋ္ဌာန”

ပဋ္ဌာန = ဝိဘဇန = ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ခြင်း။

“ပဋ္ဌာနတရား” “အဘိဓမ္မာတရား” တို့သည် သဘာဝတရားများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး ဟောသည်။

(၂၄) ပစ္စည်းကို

- အကျဉ်းချုပ်လျှင် “အာရမ္မဏ၊ ကမ္မ၊ ဥပနိဿယ၊ အတ္တိ” လေးပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည်။
- ထပ်ပြီးချုံးလျှင် “အတ္တိ၊ နတ္တိ” နှစ်ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည်။

(၂၄) ပစ္စည်း အဓိပ္ပါယ်

(၁) **ဟေတုပစ္စယော၊** ရေသောက်မြစ်လျှင်၊ ယင်းသစ်ပင်ကို၊ စိမ်းရွှင်ညွန့်ဝေ၊ စည်ပင်စေထ၊ ထောက်ပံ့မသို့။ သဟဇာတံ၊ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊ သန္ဓေပဝတ်၊ မလွတ်စေရ။ သဘာဂတာ၊ ဆယ့်နှစ်ဖြာတွင်။ ကောင်းစွာခိုင်ကျည်၊ တည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော ဟေတုသတ္တိ ထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟိတ်ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၂) **အာရမ္မဏပစ္စယော၊** တောင်ဝှေးကြိုးတန်း၊ သူမစွမ်းကို၊ မပမ်းရလေ၊ ထိုင်ထစေသို့။ စိတ်စေ လေးတန်၊ နာမက္ခန်ကို။ ဖြစ်ဟန်တူစွာ၊ ရှစ်သဘာတွင်။ ဆွဲငင်ထောက်ရာ အာရုံ၏အဖြစ်တည်း ဟူသော အာရမ္မဏ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာရှိသော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား ၎င်း။

(၃) **အဓိပတိပစ္စယော၊** စကြာဘုန်းငှ၊ များဗိုလ်လူကို၊ ပြိုင်သူမရှိ၊ စိုးအုပ်ဘိသို့။ ဟသိ၊ မောဟ၊ ကြည်ပသည့်ဇော၊ လောဘမူလ၊ အဋ္ဌပုည၊ ကြိယာ သမ္ပယုတ်၊ လောကုတ်ရှစ်အား၊ ဆယ့်ခြောက်ပါး တွင်။ ကြီးမားလွှမ်းမိုး၊ အစိုးရခြင်းဟူသော အဓိပတိသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီမံသဟူသော သဟဇာတဓိပတိ လေးပါး၊ ဒုက္ခသဟ၊ မောဟကြည်စိတ်၊ ဣဋ္ဌနိဗ္ဗန်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော အာရမ္မဏဓိပတိ ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၄) **အနန္တရပစ္စယော၊** ပျော်စံနတ်ရွာ၊ စကြာမင်းဖျား၊ သားကြီးအားသို့။ အခြားမဲ့နေ၊ စိတ်နှင့်စေကို။ မကွေတူစွာ၊ ခုနစ်ဖြာတွင်၊ သမာနဇာတ်။ ခြားမပြတ်ပဲ၊ ဖြစ်စေတတ်သော အနန္တ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ရှေးရှေးသော နာမ် ခန္ဓာလေးပါး အနန္တရပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၅) **သမနန္တရပစ္စယော၊** စည်းစိမ်မမက်၊ တောကြီးထွက်သည့်၊ စက္ကဝတ် မင်းဖျား၊ သားကြီးအားသို့။ အခြားမဲ့နေ၊ စိတ်နှင့်စေကို။ မကွေပြိုင်ဘက်၊ ခုနစ်ချက်တွင်။ အောက်ထက်ယာဝဲ၊ ဝေခွဲမရှိ၊ မိမိတမူ တူသည့်အဖြစ်၊ ဆောင်လစ်ပမာ၊ ကောင်းမွန်စွာလျှင်၊ သမာနဇာတ်၊ ခြားမပြတ်ပဲ၊ ဖြစ်စေ တတ်သော သမနန္တရသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ရှေးရှေးသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး သမနန္တရပစ္စည်းတရား၎င်း။ (ဤနှစ်ပစ္စည်းတို့၌ ဥပမာကား ကျမ်းဂန်မလာ၊ ဆရာကြီးတို့ ဆောင်ကြ သောပုံတည်း။ ယင်းပုံလည်း ရှေ့၊ နောက်ပြန်ရလျှင် သာလွန်၍ သင့်အံ့သည်။)

(၆) **သဟဇာတပစ္စယော၊** အလင်းဖြစ်မှု၊ ဆီမီးပြုသည်၊ တန္တူပမာ။ သဟဇာတ၊ နာမနှင့်ရုပ်၊ ဘူတုပ္ပါဒါ၊ သန္ဓေခါလည်း၊ ဝိပါဝတ္ထု၊ ယင်းခြောက်ခုအား။ တူငြားအဋ္ဌ၊ သဘာဂတွင်။ တကွမကွေ ဖြစ်စေခြင်း ဟူသော သဟဇာတ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်၊မဟာဘု၊ ဝတ္ထုပါက၊ သဟဇာတခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၇) **အညမညပစ္စယော၊** သစ်သားသုံးခွ၊ ချင်းချင်းမသို့။ ဥပကာရာ၊ ထောက်ပံ့လာသော၊ နာမ် မဟာဘု၊ ဝတ္ထု၊ နာမ်အား။ တူရှုစပါးတွင်။ ထောက်ထားလှန်ပင်း၊ အချင်းချင်းဟူသော အညမည သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်၊မဟာဘု၊ ဝတ္ထုပါက၊ အညမညသုံးပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၈) **နိဿယပစ္စယော၊** သစ်ပင်အားမြေ၊ ထောက်ပံ့ပေသို့၊ နှစ်ထွေရုပ်၊ နာမ်၊ သဟဇ်အား၎င်း။ စိတ္တကမ္မ၊ ပဋိပုဟန်၊ သတ်ဝိညာဏ်အား၎င်း။ တူမှန်သဘာ၊ ဆွဲသုံးဖြာတွင်၊ တည်ရာမှီရာဟူသော အဓိဋ္ဌာနာကာရ၊ နိဿယာကာရ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်၊ မဟာဘု၊ ဝတ္ထု၊ ပါကဟူသော သဟဇာတနိဿယခြောက်ပါး၊ ပဝတ္တိစု၊ ဆဝတ္ထုဟူသော ပုရေဇာတနိဿယ ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၉) **ဥပနိဿယပစ္စယော၊** မိုးနှင့်မကင်း၊ စုံခပင်းကို၊ မိုးတွင်းခြိမ်အုန်း၊ ထစ်ချုန်းမြည်ကျိုး၊ ရွာသည့်မိုးသို့။ သုံးမျိုးပြားလတ်၊ စိတ္တုပ္ပါဒ်အား။ ဆွဲလေးပါးတွင်။ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဥပနိဿယသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဒုက္ခသဟ၊ မောဟကြည်စိတ်၊ ဣဋ္ဌနိပုန်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ရှေးရှေးသော နာမက္ခန်ဟူသော အနန္တရူပနိဿယ၊ ဗလဝရုပ် စိတ္တုပ္ပညတ်ဟူသော ပကတူပနိဿယသုံးပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။ (ဤဥပမာလည်း အဋ္ဌကထာမရှိ)

(၁၀) **ပုရေဇာတပစ္စယော၊** အလင်းမှီနေ၊ များဗိုလ်ခြေကို၊ ကပေ စွာ၊ ပေါ်လာထွန်းပ၊ နေနှင့်လသို့။ နောက်မှဖြစ်လေ၊ စိတ်နှင့်စေ အား။ တူကိုးပါးတွင်။ ရှေးဖျားဖြစ်၍၊ ပစ္စုပ္ပန္န၊ ပုရေဇာတသတ္တိထူး ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဆဝတ္ထုဟူသော ဝတ္ထုပုရေဇာတ၊ နိပုန္နရုပ်ဟူသော အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ နှစ်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။ (ဤလည်း အဋ္ဌကထာမလာ)

(၁၁) **ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊** ဂိဇ္ဈပေါတက (လင်းတငယ်)၊ သရီရအား၊ အာဟာရဝယ်၊ တာတွယ် အာသာ၊ စေတနာသို့။ ပုရာဇာတ ရုပ်ဓမ္မအား။ မျိုးလေးပါးတွင်။ နောက်ပါး၌ဖြစ်သဖြင့်၊ ထောက်ပံ့ ခိုင်မာ၊ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာရှိသော နောက်နောက် ပဉ္စဝေါကာ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၂) **အာသေဝနပစ္စယော၊** နောက်နောက်မွန်လေး၊ သာလွန်မွေးအောင်၊ ရှေးရှေးထိုထား၊ နံ့သာလားသို့။ မခြားမပြတ်၊ မျိုးဇာတ်တူစွာ၊ ကုသလာ ကုသလ၊ ကြိယသဘော၊ နောက်နောက် ဇောအား။ တူခြောက်ပါးတွင်။ ခွန်အားဟုန်ပြင်း၊ ယူစေလျှင်း၍၊ ထုံခြင်းဟူသော အာသေဝနသတ္တိ ထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ရှေးရှေးသော လောကီဇောသတ္တ-စတ္တာလီသ၊ အာသေဝန သုံးပါး၊ ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၃) **ကမ္မပစ္စယော၊** သစ်ပင်တို့အား၊ မျိုးစေ့လားသို့။ ကြွင်းငြားတူလတ်၊ သဟဇာတ်နှင့်၊ ကဋ္ဌတ္တာဝိပါက်၊ ဤနှစ်ချက်အား။ တဆွဲငါးတွင်။ အားပါးထုတ်ထ၊ လုံ့လသည်းစွာ၊ အမူအရာ ဟူသော ကမ္မသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဟဇာတ်စေတနာဟူသော သဟဇာတကမ္မ၊ အတိတ်ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာဟူသော နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပါး ပစ္စည်းတရား ၎င်း။

(၁၄) **ဝိပါကပစ္စယော၊** ချမ်းရိပ်နားနေ၊ သွန်းလေပြေသို့။ မကွေဖြစ်လတ်၊ သဟဇာတ်အား။ မျိုးရှစ်ပါးတွင်။ အင်အားချည့်ပမ်း၊ ငြိမ်းချမ်းစေလျက်၊ ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော ဝိပါကသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာဟူသော ဝိပါကပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၅) **အာဟာရပစ္စယော၊** မယိမ်းမယိုင်၊ ခိုင်စေသောအား၊ ထောက်သည့်ကျားသို့။ နှစ်ပါးသဟဇာတ် ရုပ်နှင့်နာမ်အား၎င်း၊ လေးတန်သန္တတိ သမုဠာနိကရုပ်အား၎င်း။ ယထာက္ကမ၊ ဒွါဒသမျိုးတူတွင်၊ ဆောင်ယူထောက်ပံ့ခြင်းဟူသော အာဟာရသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော နာမ်အာဟာရသုံးပါး၊ အဇ္ဈိတဗဟိ၊ စတုသမုဠာနိကဩဇာဟူသော ရုပ်အာဟာရပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၆) **ဣန္ဒြိယပစ္စယော၊** တပြည်တွင်း၌၊ ချင်းချင်းမဟန်၊ သီးမသန်ပဲ၊ ခွဲခန့်ပိုင်စား၊ မင်းအများသို့။ သုံးပါးပြားလတ်၊ သဟဇာတ်နှင့်၊ ဓာတ်-ပဉ္စဝိညာဏ၊ ကမ္မဇရုပ်အား။ တူဆွဲငါးတွင်။ အခြားမသွေ၊ မိမိသို့လိုက်စေခြင်းဟူသော ဣန္ဒြိယသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာရှိသော နာမ်ဣန္ဒြေ တရားကိုယ်ရှစ်ပါးဟူသော သဟဇာတိန္ဒြိယ၊ မဇ္ဈိမာယုက၊ ပသာဒရုပ်ငါးခု ဟူသော ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၊ ဇီဝိတရုပ်ဟူသော ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ သုံးပါး ပစ္စည်း တရား၎င်း။

(၁၇) **ဈာနပစ္စယော၊** သစ်ပင်တောင်ငူ၊ တက်သသူသည်၊ အောက်လူတို့အား၊ ပြောသည့်လားသို့။ နှစ်ပါးရုပ်နာမ်၊ သဟဇာတ်အား။ ဆွဲတပါးတွင်။ ထင်ရှားတပ်တပ်၊ ကပ်၍ရှုခြင်းဟူသော အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ပဉ္စဝိညာဏ် စိတ်မှာယှဉ်သည့် ဈာနခုနစ်ပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၈) **မဂ္ဂပစ္စယော၊** ထိုဤမှာသို့၊ ဆောင်ယူပို့သည်၊ ကူးတို့မသွေ။ သဟေတုကတ်၊ သဟဇာတ်အား။ ဆဲသုံးပါးတွင်။ ဖြူစင်မည်းညစ်၊ ဤအဖြစ်မှ၊ ပြန်လစ်ဆုလှယ် ထုတ်ဆယ်ဆောင်ယူ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်းဟူသော မဂ္ဂသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဟိတ်မှာယှဉ် မဂ္ဂဆဲနှစ်ပါးပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၁၉) **သမ္ပယုတ္တပစ္စယော၊** စတုမဇူ၊ ရောသည့်တူသို့၊ လေးဆူနာမ်အား။ ခုနစ်ပါးတွင်။ လေးပါးအင်္ဂါ၊ မက္ခာချင်းချင်း၊ ယှဉ်ကြခြင်းဟူသော သမ္ပယုတ္တသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းတရား၎င်း။

(၂၀) **ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊** ခြောက်ထွေရသာ၊ ပေါင်းရောပါသို့။ သဟဇာရုပ်၊ ဝတ္ထုပုံ၊ သန္ဓေ၊ အစထွေသား၊ သုံးမျိုးအားကို။ တူငြားသဘာ၊ ဆဲသုံးဖြာတွင်။ နာနာဘာဝ၊ မယှဉ်ကြခြင်းဟူသော၊ ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ပဉ္စဝေါကာရ၊ ရူပသမုဋ္ဌာနိက စိတ်စေ၊ သန္ဓေ၊ ဟဒယ စသော သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်သုံးပါးပစ္စည်းတရား၎င်း။ (အာဒိသဒ္ဒါနှစ်ခုဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ၊ ပစ္ဆာဇာတ နှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်နှင့် ပစ္စည်းကို ညွှန်းသည်)

(၂၁) **အတ္ထိပစ္စယော၊** မြေမြင်းမိုရ်သည်၊ ထိုထိုစိမ်းရွှင်၊ မြက်သစ်ပင်အား၊ ထင်ရှားရှိနေ၊ ထောက်ပံ့ပေးသို့။ တွက်ရေကိုထံ၊ ရုပ်နှင့်နာမ်အား။ ဆဲငါးပါးတွင်။ ထင်ရှားရှိခိုက်၊ အထိုက်လျော်ထ၊ ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ထိုထိုရုပ်နာမ်ဟူသော သဟဇာတတ္ထိ၊ ပုရေဇာတတ္ထိ၊ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ၊ အာဟာရတ္ထိ၊ ဣန္ဒြိယတ္ထိ-ငါးပါး ပစ္စည်းတရား၎င်း။ (ဤအတ္ထိငါးပါးသည် အစဉ်အတိုင်း သဟဇာတ၊ ပုရေဇာတ၊ ပစ္ဆာဇာတ၊ ရုပ်အာဟာရ၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ငါးပါးတို့နှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းမျှသာ အနက်သမ္ပန်လိုက် သည်။)

(၂၂) **နတ္ထိပစ္စယော၊** မိုက်မှောင်ဖြစ်စေ၊ ငြိမ်းသေလေပြီး၊ ဆီမီးပုံသွေး၊ ဖြစ်ခွင့်ပေး၍၊ ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နတ္ထိပစ္စည်းတရား၎င်း။ (အနန္တရ နည်းတူ)

(၂၃) **ဝိဂတပစ္စယော၊** နေရောင်ပျောက်ကင်း၊ လရောင်လင်းသို့၊ ချုပ်ကင်းသောအဖြစ်ဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝိဂတပစ္စည်းတရား၎င်း။ (အနန္တရ နည်းတူ)

(၂၄) **အဝိဂတပစ္စယော၊** ငါးတို့ပျော်ရာ၊ မဟာသမုဒ်၊ ရေအစုတ်သို့၊ မချုပ်တင်းလင်း၊ မကင်းသော အဖြစ်ဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော အဝိဂတပစ္စည်းတရား၎င်း။ (အတ္ထိ နည်းတူ)

(ကမ္မပစ္စည်းမှ စ၍ ဥပမာစုလည်း အဋ္ဌကထာမရှိ။)

ဣတိ၊ ဤသို့။ စတုရီသတိပစ္စယာ၊ နှစ်ဆယ့်လေးပါး အကြောင်းတရားတို့သည်။ မဟာ ပကရဏေ၊ အနန္တနယ သမန္တပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌။ ဌိတာ၊ တည်ကုန်၏။

**ဣမိနာနန္တဌာနမ္ပိ၊ ဆေကော ဘဝေမိ သဗ္ဗမိ။
သိတ္တာ နာဝါ နိဗ္ဗာနံ၊ လောကေ ကုဟိဋ္ဌိနာလယံ။**

အဟံ၊ ငါသည်။ ဣမိနာ ပုညကမ္မေန၊ ဤပစ္စယုဒ္ဓေသ နိဿာယကို ရွရွနုတ်တက် ဆောင်ရွက်ကျက်မှတ် ရွတ်ဘတ်ဖွေနည် ကြံစည်မြဲမြံ ကုသိုလ်ကံကြောင့်။ သဗ္ဗမိဘဝေ ဘဝတိုင်း၌။ သဗ္ဗမိအနန္တဌာနမ္ပိ၊ ကြွင်းမဲ့ကုန်စင် မထင်ဆုံးကမ်း ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌။ ဆေကော၊ တတ်ပွန်သိမြင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်။ ဧမိ၊ ဖြစ်ရလို၏။ သိတ္တာ၊ လေးသည့်ရေဝန် ပက်သွန်ပြီးသော။ နာဝါ၊ လှေသည်။ တိတ္ထံ၊ လိုရာဆိပ်ကမ်းသို့။ ဧတိဣဝ၊ မတွယ်မတာ လျင်စွာ ထုတ်လျှောက် ရောက်သကဲ့ သို့။ ကုဟိဋ္ဌိ လောကေ၊ ရူပ သဒ္ဓ စသည့်အာရုံ တစုံတခုသော လောက၌။ အနာလယံ၊ မတွယ်မတာ ဆိတ်စာမထောင့်သည်ဖြစ်၍။ နိဗ္ဗာနံ၊ အမတမွန် ငြိမ်းရာမှန်သည် နိဗ္ဗာပြည်နန်းသို့။ ဧမိ၊ လျင်စွာ ထုတ်ချောက် ရောက်ရလို၏။

ပစ္စယုဒ္ဓေသအနက် ပြီး၏။

မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်

 အာရမ္မဏပစ္စယော

အာရမ္မဏ = စိတ်စေတသိက်တို့ မွေ့လျော်ရာ။

↳ ဥယျာဉ်ပန်းမာလ်သည် လူတို့မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ အာရုံခြောက်ပါးတို့သည် စိတ်စေတသိက်တို့ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်ကြသည်။

အာလမ္မန = ဆွဲကိုင်မှီရာ။

↳ မသန်စွမ်းသူ ၊ လူနာ ၊ အသက်ကြီးရွယ်အို များသည် တောင်ဝှေး ၊ ကြိုးတန်း တို့ကို ဆွဲကိုင်မှီ၍ ထရ ထိုင်ရ သွားရ အိပ်ရ သကဲ့သို့ စိတ်စေတသိက်တို့သည် အာရုံတစ်ခုခုကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ကြရသည်။

↳ “အာရမ္မဏ” နှင့် “အာလမ္မန” တို့သည် အဓိပ္ပါယ်တူ၏။

ပစ္စယော = “ကျေးဇူးပြုသည်” ဟူသည် ...

(၁) မဖြစ်ပေါ်သေးသည်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အကျိုးပြုသော အကြောင်းတရား ဖြစ်စေမှု။

(၂) ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော အရာကို တည်နေအောင် အကျိုးပြုသော အကြောင်းတရား။ တည်စေမှု။

ပစ္စယ ၊ ပစ္စည်း ✪ အကြောင်းတရား။

ပစ္စယုပန္န ၊ ပစ္စယုပ္ပန် ✪ အကျိုးတရား။

ပစ္စယသတ္တိ ✪ အကျိုးကို ဖြစ်စေ, တည်စေနိုင်သော “စွမ်းရည်သတ္တိ” (အကြောင်းသတ္တိ)။

အာရုံ၊ ပစ္စည်း ၊ အကြောင်း	အာရမ္မဏိက ၊ ပစ္စယုပ္ပန် ၊ အကျိုး
ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံ	စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေး၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)
ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံ	သောတဝိညာဉ်ဒွေး ၊ ။
ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံ	ဃာနဝိညာဉ်ဒွေး ၊ ။
ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံ	ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေး ၊ ။
ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	ကာယဝိညာဉ်ဒွေး ၊ ။
ပစ္စုပ္ပန် ပဉ္စာရုံ	မနောဓာတ် (၃) <ul style="list-style-type: none"> ↳ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစိုက်ဒွေး၊ ဆန္ဒ၊ ပီတိ၊ ဝီရိယ ကြည့် အညသမာန်းစေ (၁၀)
ကာလသုံးပါး၊ ကာလဝိမုတ်၊ အာရုံ (၆)ပါး <ul style="list-style-type: none"> ↳ ရူပါရုံ စသော အာရုံငါးပါး နှင့် ↳ ဓမ္မာရုံ <ul style="list-style-type: none"> ⊕ စိတ် (၈၉)၊ စေတသိက် (၅၅)၊ ရုပ် (၂၈) [ကာလ (၃) ပါး] ⊕ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ် [ကာလဝိမုတ်] 	မနောဝိညာဏဓာတ် <ul style="list-style-type: none"> ↳ ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် (၁၀)၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစိုက်ဒွေး ကြည့် စိတ် (၇၆)၊ စေ (၅၅)

နာမ် (က) အာရုံကို ညွတ်စေတတ် ၊ အာရုံပြုခြင်းခံရ (စိတ် ၊ စေတသိက် ၊ နိဗ္ဗာန်)
(ခ) အာရုံကို ညွတ်တတ် ၊ အာရုံကိုယူ (စိတ် ၊ စေတသိက်)

နာ ဝီထိဖြစ်ပုံ လ

	ပဉ္စဒါရဝီထိ											ဒုတိယ တဒနုဝတ္တိကမနောဒ္ဒါရ				တတိယ သုဒ္ဓမနောဒ္ဒါရဝီထိ				စတုတ္ထ သုဒ္ဓမနောဒ္ဒါရဝီထိ			
	တီ	န	ဒ	ပ	စ	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ
စက္ခုဒါရဝီထိ	တီ	န	ဒ	ပ	စ	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ
သောတဝီထိ	တီ	န	ဒ	ပ	သော	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ
ဃာနဝီထိ	တီ	န	ဒ	ပ	ဃာ	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ
ဇိဝှါဝီထိ	တီ	န	ဒ	ပ	ဇိ	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ
ကာယဝီထိ	တီ	န	ဒ	ပ	ကာ	သမ်	သန်	ဝု	ဇော-၇	ရုံ-၂	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ	မ	ဇ-၇	ရုံ	ဘ

မှတ်ချက် ။ ။ တီ = အတီတဘဝင်။ န = ဘဝင်စလန။ ဒ = ဘဝင်ပစ္ဆေဒ။ ပ = ပဉ္စဒါရဝီထိ။
 စ = စက္ခုဝီညာဉ်။ သမ် = သမ္ပဋိစိုင်း။ သန် = သန္တိရဏ။ ဝု = ဝုဠော။
 ဇ = ဇော။ ရုံ = တဒါရုံ။ ဘ = ဘဝင်။ မ = မနောဒ္ဒါရဝီထိ။
 သော = သောတဝီညာဉ်။ ဃာ = ဃာနဝီညာဉ်။ ဇိ = ဇိဝှါဝီညာဉ်။ ကာ = ကာယဝီညာဉ်။

အ ပရမတ္ထတရား (၄) ပါး ၏

စိတ် ၊ စေတသိက် ၊ ရုပ် ၊ နိဗ္ဗာန် ။

↓
(ကုသိုလ်စိတ်၊ အကုသိုလ်စိတ်၊ ဝိပါက်စိတ်၊ ကြိယာစိတ်)

အဗျာကတတရား = ဝိပါက်စိတ်၊ ကြိယာစိတ်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်။

အာရမ္မဏပစ္စည်း ၊ ပဉ္စဝါရ (၁၃၂)

ကု (၃) မျိုး	ကု - ကု	ဒါန၊ သီလ၊ ဥပုသ်သီလ၊ ပြုခဲ့ဘူး ကု၊ ဈာန်မှထပြီး ဈာန်တရားကို အာရုံပြုဆင်ခြင်။
	ကု - အကု	ဒါန၊ သီလ၊ ဥပုသ်သီလကို အာရုံပြု နှစ်သက်ကျေနပ်၊ မကျေနပ်။
	ကု - အဗျာကတ	ရဟန္တာသည် အရ-မဂ် ကို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင် (မဟာကြိညာသမ်)။
အကု (၃) မျိုး	အကု - အကု	သတ္တဝါများကို သတ်ပြီးစား၊ လူသတ်_သဘောကျ၊ စိတ်မချမ်းသာဖြစ်။
	အကု - ကု	သေက္ခပု (သော၊ သက၊ အနာ) တို့သည် ပယ်ပြီးကိလေသာကို ဆင်ခြင် (မဟာကုညာသမ်)။
	အကု - အဗျာ	ရဟန္တာသည် ပယ်ပြီးကိလေသာကို ဆင်ခြင်။
အဗျာကတ (၃) မျိုး	အဗျာ - အဗျာ	ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြု။ ရဟန္တာသည် အရ-ဖိုလ် / နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်။
	အဗျာ - ကု	သေက္ခပုသည် ရှုထားသော ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်။ ပုထုဇဉ်/သေက္ခပုတို့သည် စက္ခု၊ ရူပါရုံ စသည်ကို အနိစ္စ၊ ဒု၊ အနတ္တ ဟု ဝိပဿနာရှု (မဟာကုညာသမ်)
	အဗျာ - အကု	စက္ခု၊ ရူပါရုံ စသည်ကို သာယာနှစ်သက် / စက္ခု စသည် အာရုံပြု၍ သာယာမနှစ်သက်။

ဟေတုပစ္စယော

ဟေတု = အရင်းအမြစ် (ရေသောက်မြစ်) နှင့်တူသော ဟိတ် (၆) ပါး။

ပစ္စယော = ကျေးဇူးပြု။

အကြောင်း (ပစ္စည်း)	အကျိုး (ပစ္စယုပ္ပန်)
<p>ဟိတ် (၆) ပါး</p> <p>လောဘ = တွယ်တာ လိုချင်မှု။ ဒေါသ = အလိုမကျ မုန်းတီးမှု။ မောဟ = အမှန်မသိ, အမှားသိမှု။ အလောဘ = စွန့်လွှတ်, မလိုချင်မှု။ အဒေါသ = အကျိုးလိုလားမှု။ အမောဟ = အမှန်သိမှု။</p>	<p>သဟိတ်စိတ် (၇၁)၊ မောဟမူဒေဋ္ဌိ မောဟ ကြံ စေတသိက် (၅၂)၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။</p>

အကြောင်း (ပစ္စည်း)	အရေအတွက် (၇)		အကျိုး (ပစ္စယုပ္ပန်)
အလောဘ	ကု	ကု	ကု ၂၁၊ စေတသိက် ၃၈
အဒေါသ			သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ
အမောဟ		အဗျာ	ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်
လောဘ	အကု	အကု	အကု ၁၂၊ စေတသိက် ၂၇
ဒေါသ			သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ
မောဟ		အဗျာ	အကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်
အလောဘ	အဗျာ	အဗျာ	သဟိတ်ဝိပါက် ၂၁၊ သဟိတ်ကြိယာ ၁၇၊ စေ ၃၈
အဒေါသ			သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ
အမောဟ			သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်

၁။ ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။

၂။ ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။

၃။ ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။

(ပဉ္စဝါရ၊ ၁၃၂)

န ကုသိုလ်ဟိတ် လေ

	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ပစ္စယသတ္တိ
၁။	နာမ်	နာမ်	ဟေတုသတ္တိ (သဟ၊ အည၊ နိဿ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ)
၂။	နာမ်	ရုပ်	(ဝိပ္ပယုတ္တ)
၃။	နာမ်	နာမ်ရုပ်	

န (၂) ချက်စု လေ

❁ ပစ္စည်းတရား ❁ ပစ္စယုပ္ပန်တရား

န (၃) ချက်စု လေ

❁ ပစ္စနိက်တရား

↳ ပစ္စယုပ္ပန်တရားထဲမှာ မပါတဲ့တရားကို “ပစ္စနိက်တရား”

↳ ပစ္စနိက် ထုတ်ကြည့်သောအခါ

- ရုပ်တွေထဲတွင် “စိတ္တဇရုပ်” နှင့် “ကမ္မဇရုပ်” တို့သည် ဟိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ် ။
- ဟိတ်ကြောင့်မဖြစ်သောရုပ် နှစ်မျိုးရှိသည်။ “ဥတုဇရုပ်” နှင့် “အာဟာရဇရုပ်” တို့သည် ဟိတ်ကြောင့်မဖြစ်။

- ပါဏာတိပါတသည် “ဒေါသ” ၊ “မောဟ” ၏ အစွမ်းဖြင့် မူလဟိတ်နှစ်ပါးရှိ၏။
- အဒိန္နာဒါနသည် “ဒေါသ, မောဟ” ၊ “လောဘ, မောဟ” ဟိတ် နှစ်ပါး။
- မိစ္ဆာစာရသည် “လောဘ” ၊ “မောဟ” ဟိတ်နှစ်ပါး။
- မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ တို့သည် “ဒေါသ, မောဟ” ၊ “လောဘ, မောဟ” ဟိတ်နှစ်ပါး။
- ဖရသဝါစာသည် “ဒေါသ” ၊ “မောဟ” ဟိတ်နှစ်ပါး။
- အဘိဇ္ဇာ၊ ဗျာပါဒတို့သည် “မောဟ” ဟိတ်တစ်ပါး။
- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် “လောဘ” ၊ “မောဟ” ဟိတ်နှစ်ပါး။

(ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဌ၊ ၁၄၅၊ အကုသလကမ္မပထကထာ)

အလောဘသည် ကျန်းမာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အဒေါသသည် နှပျိုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အမောဟသည် အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အလောဘသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အဒေါသသည် မိတ်ဆွေကောင်း ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အမောဟသည် မိမိ ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အလောဘသည် အသုဘသညာ၊ နေက္ခမ္မသညာ တို့ဖြစ်ကြ၏။
အဒေါသသည် မေတ္တာအပ္ပမာဏသညာ၊ အဗျာပါဒသညာ တို့ဖြစ်ကြ၏။
အမောဟသည် ဓာတုသညာ၊ အဝိဟိံသသညာ တို့ဖြစ်ကြ၏။

အလောဘသည် ဒိဗ္ဗဝိဟာရဈာန်လေးပါး၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အဒေါသသည် မြဟ္မဝိဟာရမေတ္တာ၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အမောဟသည် အရိယဝိဟာရ ဖလသမာပတ်၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အလောဘသည် မပေးကမ်းလို ဝန်တိုခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။
အဒေါသသည် သီလပျက်မှု အညစ်အကြေး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။
✦ သီလပျက်မှုသည် ဒေါသအရင်းခံလျက် ရှိတတ်၏။ (ပါဏာတိပါတ စသည်)
✦ အဒိန္နာဒါနပျက်မှုသည် ဥစ္စာရှင်ကို မုန်းသောဒေါသ အရင်းခံလျက် ရှိတတ်သေး၏။
အမောဟသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ ဘာဝနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။

အလောဘသည် ဒါန၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အဒေါသသည် သီလ၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။
အမောဟသည် ဘာဝနာ၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အလောဘကြောင့် ပိယဝိပွယောဂဒုက္ခသည် မဖြစ်။
အဒေါသကြောင့် အပ္ပိယသမ္ပယောဂဒုက္ခသည် မဖြစ်။
အမောဟကြောင့် လိုချင်တာ မရသောဒုက္ခ (မရတာကို လိုချင်သောဒုက္ခ) သည် မဖြစ်။

အလောဘကြောင့် ဇာတိဒုက္ခ မဖြစ်။
အဒေါသကြောင့် ဇရာဒုက္ခ မဖြစ်။
မမောဟကြောင့် မရဏဒုက္ခ မဖြစ်။

အလောဘကြောင့် ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ အစွန်းကို ရှောင်ကြဉ်သည်။
အဒေါသကြောင့် အတ္တကိလမထာနုယောဂ အစွန်းကို ရှောင်ကြဉ်သည်။
အမောဟကြောင့် အစွန်းနှစ်ပါး၏ အလယ်၌ဖြစ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားကို ကျင့်သည်။

အလောဘကြောင့် အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကို ဖျက်နိုင်/ဖြေနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။
အဒေါသကြောင့် ဗျာပါဒကာယဂန္ထကို ဖျက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။
အမောဟကြောင့် သီလဗ္ဗတပရာမာသ၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ ကာယဂန္ထတို့ကို ဖျက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကာယာနုပဿနာ၊ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်
အလောဘ၊ အဒေါသတို့၏ အစွမ်းကြောင့် ပြီးစီးကြသည်။

စိတ္တာနုပဿနာ၊ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်
အမောဟ၏အစွမ်းကြောင့် ပြီးစီးကြသည်။

အလောဘကြောင့် "အနိစ္စ" ဟု ရှုမြင်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။
အဒေါသကြောင့် "ဒုက္ခ" ဟု ရှုမြင်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။
အမောဟကြောင့် "အနတ္တ" ဟု ရှုမြင်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

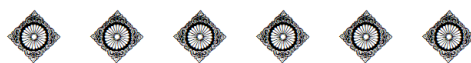
(ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဌ၊ ၁၇၁-၃၊ မူလရာသီဝဏ္ဏနာ)

နာ "အမောဟ" ၏ အမည်ငါးမျိုး

အသိအလိမ္မာ၊ ဉာဏ်၊ ပညာ၊ ဝိဇ္ဇာ၊ အမောဟ။

(ပရမတ္ထသံခိပ်)

ဝိဇ္ဇာဉာဏ်စက် သန်လျက်ကိုကိုင်း၊

မောဟပိတ်ဆီး ရိပ်ကြီးဂနိုင်း။

ဒိဋ္ဌိခိုသော ထိုတောကိုချိုင်း၊

အမှန်သိ သန္တိဘုံသို့တိုင်း။

(လယ်တီဆရာတော်)

ကောင်းတာကြံစည် ကောင်းလုပ်ရည်နှင့်

ကောင်းသည့်စကား ပြုမှုထားမှ

မြတ်ဘုရား၏ သားတော်သမီးတော်

အစစ်ခေါ်၏။

ပဋ္ဌာန်းသိပ္ပံဆရာတော်၏ လင်္ကာကို ပြုပြင်ထားသည်။

အဓိပတိပစ္စယော

- ❖ “အဓိပတိ” ဟူသည် အကြီးအမှူး၊ အရှင်သခင် အဖြစ်ဖြင့် အစိုးရခြင်းကို ဆိုလို၏။
- ❖ စကြဝတေးမင်း၊ ဧကရာဇ်မင်း တို့ကဲ့သို့ ပြိုင်ဘက်မရှိသော အစိုးရခြင်းသဘောဖြစ်၏။

နာ အဓိပတိ (၂) မျိုး ၏

- သဟဇာတာဓိပတိ** = (၅၂)ပါးသော အဓိပတိဇောစိတ်၊ ထိုဇောစိတ်တို့၌ ပါရှိသော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ပညာဟူသော အဓိပတိတရား (၄) ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့သည် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော သာဓိပတိဇော (၅၂)ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ မိမိအဓိပတိကြည့် စေတသိက် (၅၁) ပါး၊ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- အာရမ္မဏာဓိပတိ** = အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈)၊ ဒေါဒွေး၊ မောဒွေး၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကြည့်သော စိတ် (၈၄)၊ ဒေါစတုတ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြည့် စေ (၄၇)၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံ (၆) ပါး အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့သည် လောဘမူ(၈)၊ မဟာကု (၈)၊ မဟာကြိညသမ် (၄)၊ လောကုတ္တရာ (၈)၊ ဒေါစတုတ်၊ ဝိစိ၊ အပ္ပမညာ ကြည့် စေ (၄၅) အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အာရမ္မဏာဓိပတိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

အကြောင်း (ပစ္စည်း) တရား	အကျိုး (ပစ္စယုပ္ပန်) တရား
အကြီးအမှူးတရား	နောက်လိုက်တရား
ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာ	စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်
အာရုံ (၆) ပါး	စိတ်၊ စေတသိက်

ဇော (၅၅)	ဟိတ် (၆)	အမည်
လော (၈)	လော/မော	ဒွိဟိတ်ဇော
ဒေါ (၂)	ဒေါ/မော	
မော (၂)	မော	ဧကဟိတ်ဇော
ဟသိတုပ္ပါဒ်	မရှိ	အဟိတ်ဇော
မဟာကုဉ္ဇဝိပ် (၄) မဟာကြိဉ္ဇဝိပ် (၄)	အလော၊ အဒေါ	ဒွိဟိတ်ဇော
မဟာကုဉ္ဇသမ် (၄) မဟာကြိဉ္ဇသမ် (၄) မဟဂ္ဂုတ်ကု (၉) မဟဂ္ဂုတ်ကြိ (၉) လောကုတ္တရာ (၈)	အလော၊ အဒေါ၊ အမော	တိဟိတ်ဇော

- ❖ ဒွိဟိတ်ဇော (၁၈) + တိဟိတ်ဇော (၃၄) = ပေါင်း (၅၂) ပါးတို့၌သာ အဓိပတိယှဉ်၏။
- ❖ ဧဟိတ်ဇော၊ အဟိတ်ဇောတို့၌ မယှဉ်။ ထို ဇော (၅၂)ပါးတို့၌ အဓိပတိကိစ္စ တပ်သော အခါကို “သာဓိပတိဇော”၊ အဓိပတိဇောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ကို “သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်” ဟုဆိုသည်။

သဟဇာတာဓိပတိ = သဟဇာတ + အဓိပတိ။

သဟဇာတ = အတူတကွဖြစ်ခြင်း။

အဓိပတိ = အကြီးအမှူးဖြစ်ခြင်း၊ အလွန်အားကောင်းထက်သန်ခြင်း။

- ❖ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာ တို့သည် အလွန်အားကောင်းထက်သန်သော တရားဖြစ်လျှင် အတူဖြစ်ဖက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်တို့အား သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။
- ❖ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာတို့သည် ထက်သန်အားကောင်းမရှိလျှင် သာမန် သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

အာရမ္မဏာဓိပတိ = အာရမ္မဏ + အဓိပတိ။

- ✿ အလေးအမြတ်ပြုရလောက်အောင် အလွန်လွှမ်းမိုး ဆွဲဆောင်နိုင်သော အာရုံသည်သာ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းတရား ဖြစ်၏။
- ✿ အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်သော သာမန်အာရုံသည် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းတရား မဖြစ်။ သာမန် အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

နာ သဟဇာတဓိပတိ လ

အကြောင်း (ပစ္စည်း)	သင်္ချာ (၇)		အကျိုး (ပစ္စယုပ္ပန်)
ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာ (၄)	ကု	ကု	မဟာကု-၈၊ မဟဂ္ဂုတ်ကု ၉၊ မဂ် ၄
		အဗျာ	ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်
ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ် (၃)	အကု	အကု	လော ၈၊ ဒေါ ၂၊ ဝိစိ ကြည့် စေ ၂၆
		အဗျာ	အကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်
ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်၊ ပညာ (၄)	အဗျာ	အဗျာ	မဟာကြိ ၈၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိ ၉၊ ဖိုလ် ၄၊ စေ ၃၈ အဓိပတိစိတ္တဇရုပ်

နာ အာရမ္မဏာဓိပတိ လ

အလေးအမြတ်ပြုအပ် (အကြောင်း) တရား	သင်္ချာ (၇)		အလေးပြုတတ် (အကျိုး) တရား
အရ-မဂ် ကြည့် ကု-၂၀၊ စေ-၃၈	ကု	ကု	မဟာကု-၈
လောကီကု-၁၇	ကု	အကု	လောဘစိတ်-၈
အရ-မဂ်	ကု	အဗျာ	မဟာကြိညသမ်-၄
လောဘမူစိတ်-၈	အကု	အကု	လောဘစိတ်-၈
အရ-ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်	အဗျာ	အဗျာ	မဟာကြိညသမ်-၄ ဖိုလ်စိတ်-၄
အောက်ဖိုလ်-၃၊ နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်	အဗျာ	ကု	မဟာကုညသမ်-၄ မဂ်စိတ်-၄
နိပ္ပန္နရုပ်-၁၈၊ ဒုက္ခ ကြည့် လောကီဝိပါက်-၃၁ ကြိယာ-၂၀	အဗျာ	အကု	လောဘမူစိတ်-၈

အနန္တရပစ္စယော၊ သမနန္တရပစ္စယော

အနန္တရ = န + အန္တရ

န = မရှိခြင်း။

အန္တရ = အကြား။

အနန္တရ = အခြားမဲ့၊ အခြားမရှိ။ (ရှေးဆရာတော်များ)

- ☸ ရှေးစိတ် နှင့် နောက်စိတ် တို့၏ အကြား၌ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ခြားထားသော ကြားတရား တစ်ခုမျှ မရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။
- ☸ ရှေးစိတ်သည် ဖြစ်၍ချုပ်ပြီးနောက် မိမိနှင့်တူသော အခြားစိတ်တစ်မျိုးအား ကြားတရား တစ်ခုမှ မခြားပဲ ချက်ချင်းဖြစ်ပေါ်လာစေအောင် "အနန္တရပစ္စယသတ္တိ"ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။
- ☸ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ထိုက်သော စိတ် (စေတသိက်) များကို "စိတ္တနိယာမ"သဘောအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်စွမ်းရှိသော ရှေးရှေးစိတ်၏ သတ္တိကို "အနန္တရပစ္စယသတ္တိ" ဟုခေါ်သည်။
- ☸ ဥပမာ - စကြဝတေးမင်းသည် မိမိနတ်ရွာစံပြီးနောက် မိမိ၏သားကြီးအား ထီးနန်းအမွေကို ဆက်တိုက် ဆက်ခံခွင့်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ရှေးရှေးအကြောင်းစိတ်	နောက်နောက်အကျိုးစိတ်
ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ် ကြည့် ရှေးရှေးသော စိတ်-၈၉ ၊ စေ-၅၅	ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်နှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ်-၈၉ ၊ စေ-၅၅

အကြောင်းပစ္စည်း	အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်
စက္ခုဝိညာဏ် ဒွေ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေ-၇	သမ္ပဋိစိုင်း (မနောဓာတ်) ဆန္ဒ ၊ ပီတိ ၊ ဝီရိယ ကြည့် အညသမာန်းစေ-၁၀
သမ္ပဋိစိုင်း ဒွေ ဆန္ဒ ၊ ပီတိ ၊ ဝီရိယ ကြည့် အညသမာန်းစေ-၁၀	သန္တီရဏ-၃ ဆန္ဒ ၊ ပီတိ ၊ ဝီရိယ ကြည့် အညသမာန်းစေ-၁၀

န နိယာမတရား (၅) ပါး လေ

- ၁။ ဗီဇနိယာမ = မျိုးစေ့တို့မှဖြစ်သော အပင်၏အသီးတို့သည် မျိုးစေ့နှင့်တူစွာ သီးကြခြင်း။
- ၂။ ဥတုနိယာမ = ဥတုကာလတို့၌ သူ့အခါနှင့်သူ သစ်ပင်များ ပွင့်မှု၊ သီးမှု။
- ၃။ ကမ္မနိယာမ = သတ္တဝါတို့မှာ ရှေးကပြုခဲ့သော ကံအမှုနှင့်တူစွာ အကျိုးပေးမှု။
- ၄။ ဓမ္မနိယာမ = ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ပဋိသန္ဓေယူသောအခါ စသည်တို့၌ အလွန် ကြီးကျယ်သော ပုညဓမ္မတို့၏ တန်ခိုးကြောင့် လောကဓာတ်တစ်သောင်းတို့၏ တစ်ပြိုင်နက်လှုပ်ရှားမှု။
- ၅။ စိတ္တနိယာမ = အာရုံ နှင့် ဒွါရ(ပသာဒ) တို့ ပေါင်းဆုံတိုက်ဆိုင်မိသောအခါ စီမံပြုလုပ်သူမရှိဘဲ စိတ်တို့၏ အစဉ်အတိုင်း သူ့ကိစ္စနှင့်သူ ဖြစ်ကြခြင်း။

(ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၁၂)

န ဝိထိ စိတ်ဖြစ်စဉ်များ လေ

ပဋိ	ဘ (၁၅၊ ၁၆)			မ					ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ရုံ	ရုံ	ဘ			
		တီ	န	ဒ	ပ	ပဉ္စဝိညာဏ်	သမ်	သန်	ဝု	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ရုံ	ရုံ	ဘ			
			န	ဒ	မ					ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ရုံ	ရုံ	ဘ			
		တီ	န	ဒ	ပ	ပဉ္စဝိညာဏ်	သမ်	သန်	ဝု	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ				ရုံ	ရုံ	ဘ	စု	ပဋိ	ဘ
			န	ဒ	မ					ဇ	ဇ	ဇ	ဇ				ရုံ	ရုံ	ဘ	စု	ပဋိ	ဘ
ဇာတ် =	ဝိ	ဝိ	ဝိ	ဝိ	ဝိ	ကြိ	ဝိ	ဝိ	ဝိ	ကြိ	အကု၊ ကု၊ ကြိ					ဝိ	ဝိ	ဝိ	ဝိ	ဝိ		

အဗျာကတတရား = ဝိပါက်စိတ်၊ ကြိယာစိတ်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်။
 မနောဇာတ် = ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေး။
 မနောဝိညာဏဇာတ် = ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် (၁၀)၊ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေး ကြည့် စိတ် (၇၆)။

၁။ မြင်သိစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ စက္ကာ လောက ရူပထင်ပြီ မနသီ လေးလီ စက္ခုဖို့။

၂။ ကြားသိစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ သောတာ ကာသ သဒ္ဓထင်ပြီ မနသီ လေးလီ သောတဖို့။

၃။ အနံ့သိစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ ဃာန ဝါတ ဂန္ဓထင်ပြီ မနသီ လေးလီ ဃာနဖို့။

၄။ စားသိစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ ဇိဝါ တပ ရသထင်ပြီ မနသီ လေးလီ ဇိဝါဖို့။

၅။ တွေ့ထိသိစိတ် ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ ကာယ ထဒ္ဓ ဖောဠဗ္ဗထင်ပြီ မနသီ လေးလီ ကာယဖို့။

၆။ ကြံသိစိတ် (တွေးသိစိတ်) ဖြစ်ကြောင်းများ

↳ မနော ဟဒယ ဓမ္မထင်ပြီ မနသီ လေးလီ မနဖို့။

(လယ်တီဆရာတော်)

အကြောင်းပစ္စည်း	သင်္ချာ (၇)		အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်
နောက်ဆုံးဇော ကြည့် ရှေးရှေးသော လောကီကု-၁၇ ဂေါတြဘူ	ကု	ကု	ပထမဇော ကြည့် နောက်နောက်သော ကု-၂၀ မဂ္ဂဿ
လောကီကု အဆုံးဇော မဂ်-၄ မဂ္ဂေါ	ကု	ဗျာ	တဒါရုံ-၁၁ ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိ-၉ ဖိုလ်-၄ ဖလဿ
အဆုံးဇော ကြည့် ရှေးရှေးသော အကု-၁၂	အကု	အကု	ပထမဇော ကြည့် နောက်နောက်သော အကု-၁၂
အကု-၁၂ ၊ အဆုံးဇော	အကု	ဗျာ	တဒါရုံ-၁၁ ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိ-၉
ရဟန္တာစုတိ ကြည့် ရှေးရှေးသော ဝိ-၃၆ ၊ ကြိ-၂၀	ဗျာ	ဗျာ	ရဟန္တာစုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော ဝိ-၃၆ ၊ ကြိ-၂၀
ဝုဠော ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဗျာ	ကု	မဟာကု-၈ ၊ ပထမဇော
ဝုဠော ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဗျာ	အကု	အကု-၁၂ ၊ ပထမဇော

နာ မနသိကာရ (၃) မျိုး လေ

- ၁။ အာရမ္မဏ ပဋိပါဒက မနသိကာရ = မနသိကာရစေတသိက်။
- ၂။ ဝီထိ ပဋိပါဒက မနသိကာရ = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။
- ၃။ ဇေန ပဋိပါဒက မနသိကာရ = ဝုဠော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။

ဇောစိတ်၌ အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ် ဖြစ်ဖို့ ဝုဠော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် တို့သည် ပြုလုပ်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အနီးကပ်အကြောင်းရင်းသည် “အယောနိသော မနသိကာရ”၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အနီးကပ်အကြောင်းရင်းသည် “ယောနိသော မနသိကာရ” ဖြစ်၏။

နာ “အနန္တရ” များ လေ

- (က) ဓမ္မ အနန္တရ = တရားဖြစ်စဉ် အကြားမရှိခြင်း။
- (ခ) ကာလ အနန္တရ = အချိန်ကာလ အကြားမရှိခြင်း။
- (ဂ) ဘဝ အနန္တရ = ဘုံဘဝဖြစ်မှု အကြားမရှိခြင်း။

❁ ဓမ္မအနန္တရ

- (၁) ရူပဓမ္မ အနန္တရ = ရုပ်တရားဖြစ်စဉ် အကြားမရှိခြင်း။
- (၂) နာမဓမ္မ အနန္တရ = နာမ်တရားဖြစ်စဉ် အကြားမရှိခြင်း။

နာမ်တရားတို့ အကြားမရှိ ဖြစ်ပေါ်လာစေဖို့ ကျေးဇူးပြုခြင်းကို “အနန္တရပစ္စယသတ္တိ” ဟုခေါ်သည်။

နာ နည်း (၄) နည်း လေ

- (၁) ကေတ္တနည်း = ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပျက်တို့ဖြင့် အစဉ်မပြတ် အကြားအလပ်မရှိ ဖြစ်နေခြင်း။
ဤနည်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်လျှင် “ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ” သည် ပျောက်၏။

(၂) **နာနတ္တနည်း** = ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဖြစ်နေသော ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်တို့သည် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသော်လည်း သဘာဝလက္ခဏာချင်း၊ ဆောင်ရွက်သော ကိစ္စချင်း၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းတို့မှာ သီးခြားစီသာ ဖြစ်နေခြင်း။
ဤနည်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်လျှင် “သဿတိဒိဋ္ဌိ”သည် ပျောက်၏။

(၃) **အဗျာပါရနည်း** = ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်တို့သည် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေ သော်လည်း အကြောင်းရှေ့စိတ်သည် အကျိုးနောက်စိတ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ ပယောဂဗျာပါရ လုံးဝမရှိခြင်း။
ဤနည်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သဘောကျလျှင် အတ္တကောင် ဝိညာဏ်ကောင် ရှိ၏ ဟူသော “အတ္တဒိဋ္ဌိ” ၊ စီမံသူရှိ၏ ဟူသော “ဣဿရနိမ္မာနဒိဋ္ဌိ” တို့သည် ပျောက်ကြ၏။

(၄) **ဝေဓမ္မတာနည်း** = ရှေ့အကြောင်းစိတ် ချုပ်ခြင်းကြောင့် နောက်အကျိုးစိတ် ဖြစ်ခြင်းတို့သည် စိတ္တနိယာမအရ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဓမ္မတာအတိုင်းသာ ဖြစ်နေခြင်း။
ဤနည်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အမှန်အတိုင်းသိမြင်လျှင် အကြောင်းကို လက်မခံသော “အဟေတုကဒိဋ္ဌိ” ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် အကျိုးကို လက်မခံသော “အကိရိယဒိဋ္ဌိ” တို့သည် ပျောက်ကြ၏။

သမနန္တရ = သံ + န + အန္တရ = အလွန်ကို အခြားမရှိခြင်း။

- ✿ အလွန်ကို အကြားမရှိဘဲ နောက်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော ရှေ့စိတ်၏သတ္တိကို “သမနန္တရပစ္စယသတ္တိ” ဟု ခေါ်သည်။
- ✿ “အနန္တရပစ္စယသတ္တိ” နှင့် “သမနန္တရပစ္စယသတ္တိ” တို့သည် တူ၏။
- ✿ ဝေနေယျတို့၏ အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ သဒ္ဓါကွဲ အနက်တူအားဖြင့် ထပ်၍ ဟောထားတော် မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ထေရဝါဒ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ် - ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၇-) ရက်
အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ မေတ္တာနန္ဒဆရာတော် ဦးဃောသိတာဘိဝံသ (USA)
<https://winmetta.org>